

Asia: VN/2160/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Kysymykset lausunnon antajille

Millaisia huomioita teillä on oppivelvollisuuslakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

Suomen Lukiolaisten Liitto (SLL) kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

SLL pitää oppivelvollisuuslakiin esitettäviä muutoksia pääosin kannatettavina.

Oppivelvollisuuden suorittaminen määräaikaisesti työpajatoiminnassa on kannatettava lisäys lainsäädäntöön. SLL pitää työpajalla suoritettavan oppivelvollisuuden ehtoja kohtuullisina. On perusteltuna, että ehtoina ovat ilman toisen asteen opiskelupaikkaa jääminen, eroaminen tai opiskeluoikeuden peruuttaminen, sillä tutkintoon valmentavan koulutuksen (TUVA) tai toisen asteen tutkintoon johtavan koulutuksen tulee säilyä ensisijaisena oppivelvollisuuden suorittamisen tapana suhteessa työpajatoimintaan. SLL pitää kuitenkin tärkeänä, että ne nuoret, jotka eivät syystä tai toisesta hakeudu peruskoulun jälkeen toisen asteen koulutukseen, voidaan ottaa työpajalle.

SLL pitää myös oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämiseen, asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuuseen sekä nk. kaksois- ja kolmoistutkinnon suorittamiseen liittyviä lainsäädännön muutoksia ja tarkennuksia kannatettavina ja perusteltuina.

Mitä tulee oppivelvollisten matka- ja majoituskorvaukseen, SLL pitää tarpeellisena, että lainsäädännön päivityksen yhteydessä myös matka- ja majoituskorvauksen ehtona olevaa koulumatkan kilometrimäärää ja ajallista pituutta tarkastellaan uudelleen. SLL näkee, että 100 kilometriä yhdensuuntaisena matkana tai kolme tuntia yhteenlaskettuna päivittäisenä koulumatkana ovat kohtuuttomia edellytyksiä korvausten saamiselle. Tulevaisuudessa toisen asteen oppilaitosverkko tulee todennäköisesti harvenemaan, minkä myötä pitkät, mutta kuitenkin 100 kilometrin tai kolmen tunnin rajan alittavat, koulumatkat tulevat lisääntymään. SLL katsoo, että

lukiokoulutuksen oppilaitosverkon harveneminen edellyttää matka- ja majoituskorvausten ehtojen keventämistä.

Millaisia huomioita teillä on tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettuun lakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

SLL pitää perusteltuna lakimuutosta, jolla oppivelvolliset asetetaan ensisijaiseksi tutkintoon valmentavan koulutuksen (TUVA) valinnoissa. Hallituksen esitysluonnoksesta puuttuu kuitenkin tieto siitä, kuinka yleistä on, että ei-oppivelvolliset hakijat ns. "vievät paikkoja" oppivelvollisten edeltä. SLL esittää, että hallituksen esitystä täydennetään tilastotiedoilla ei-oppivelvollisten hakijoiden ja valittujen määristä sekä siitä, kuinka moni oppivelvollinen on jäänyt koulutuksen ulkopuolelle ei-oppivelvollisten valinnan vuoksi.

Vaikka oppivelvollisten suosimista valinnoissa voi pitää oppivelvollisuuden lakisääteisyysden vuoksi perusteltuna, SLL:n mielestä tavoitteeksi tulee asettaa se, että jokaiselle TUVAn tai lukiokoulutukseen haluavalle on tarjolla opiskelupaikka. TUVAn koulutuksen tarjonnassa on paljon alueellista vaihtelua, minkä vuoksi tukea tarvitsevat nuoret voivat jäädä peruskoulun jälkeen tyhjän päälle. Olisi koko yhteiskunnan kannalta epäedullista, jos kouluttautumiseen motivoituneita ja tukea tarvitsevia ihmisiä käännytetään valmentavasta koulutuksesta pois. Siksi valtion on osaltaan varmistettava TUVAn koulutuksen riittävä ja alueellisesti tasainen tarjonta.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän mukaisessa TUVAssa opiskeli syksyllä 2024 19-kertainen määrä opiskelijoita suhteessa lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmän mukaiseen TUVAn. Siten ammatillisen koulutuksen järjestäjät muodostavat TUVAn järjestäjien selkeän enemmistön. Esitysluonnoksessa todetaan, että TUVAn järjestämisen käytänteet vaihtelevat alueellisesti. Opiskelijoita saatetaan ryhmitellä "ammatillisen koulutuksen tutkintoon valmentavaan koulutukseen" ja "lukiokoulutuksen tutkintokoulutukseen valmentavaan koulutukseen" heti opintojen alussa. Myös mahdollisuudet suorittaa eri koulutuksen osia ja yhteistyö muiden toimijoiden kanssa vaihtelevat alueellisesti.

SLL näkee kaikki edellä mainitut seikat osoituksena siitä, että lainsäätäjän alkuperäinen tavoite TUVAn valmentavuudesta molempiin toisen asteen koulutuksiin ei nykyisellään toteudu. SLL pitää tärkeänä, että TUVAn koulutuksen järjestäjät veloitetaan nykyistä vahvemmin mahdollistamaan molempien toisen asteen koulutusmuotojen tutkinnon osien suorittaminen. Tosiasiallinen mahdollisuus tulee varmentaa järjestämislupien yhteydessä. TUVAn koulutuksen toimivuuteen molempien toisen asteen koulutusmuotojen kannalta tulee myös kohdistaa valvonnallisia toimenpiteitä, joilla varmistetaan se, että nuoret voivat hakeutua TUVAssa myös lukiokoulutuksen puolelta. TUVAn koulutuksessa on myös syytä kiinnittää huomiota opiskelijoiden ohjaukseen, on kriittinen vaikutus siihen, näkevätkö TUVAn opiskelijat lukiokoulutuksen mahdolliseksi poluksi itselleen.

Hallituksen esitysluonnoksessa tuodaan esille, kuinka Suomessa oli viime vuonna yhteensä 164 sellaista perusopetuksen päättötodistuksen saanutta nuorta, jotka eivät saaneet tai vastaanottaneet opiskelupaikkaa. 1 703 toisen asteen ja nivelvaiheen opiskelijaa oli viime vuonna katsottu eronneeksi tai heidän opiskeluoikeutensa oli peruutettu. SLL näkee, että näiden nuorten auttamiseksi tarvitaan moniammatillista nuorisotyön, oppilaitoksen ja sote-ammattilaisten välistä yhteistyötä sekä kuntien ja oppilaitosten ohjauksen ja nuorisotyön lisäresursointia. SLL näkee, että hallituksen valtiosuuksiin kohdistamat leikkaukset ovat suoraan ristiriidassa koulupudokkuuden ehkäisyyn ja vähentämiseen liittyvien tavoitteiden kanssa.

Millaisia huomioita teillä on perusopetuslakiin, ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ja lukiolakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

-

Suutari Jenni
Suomen Lukiolaisten Liitto